

Bazylika katedralna w Łowiczu

Łowicz, miasto rozłożone malowniczo nad rzeką Bzurą, na północnym skraju Równiny Łowicko – Błońskiej, należało od czasów średniowiecza aż po upadek Rzeczypospolitej, do najważniejszych jej grodów. Rezydowali w nim arcybiskupi gnieźnieńscy, posiadający godność metropolity, a od XV wieku także tytuł prymasa Polski. Szczególne znaczenie na tle historii miasta ma tutejszy, noszący obecnie tytuł bazyliki, kościół pod wezwaniem Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny, miejsce spoczynku dwunastu biskupów gnieźnieńskich i prymasów Polski. Kościół usytuowany przy Starym Rynku w centrum miasta został w 1433 roku podniesiony do rangi kolegiaty. W czasach bezkrólewia, kiedy arcybiskupi byli interreksami, kolegiata łowicka pełniła rolę najważniejszej świątyni w Rzeczypospolitej. W 1668 roku świątynię konsekrował arcybiskup metropolita gnieźnieński Mikołaj Prażmowski Prymas Polski. W 1992 roku papież Jan Paweł II ustanawiając diecezję łowicką, podniósł kolegiatę do rangi katedry. 14 czerwca 1999 roku, podczas wizyty papieskiej w Łowiczu, świątynia otrzymała tytuł bazyliki mniejszej.

Bazylika bywa nazywana „Bazyliką Prymasowską” i „Wawelem Mazowsza”. Jest miejscem spoczynku dwunastu prymasów Polski. Do prezbiterium przylegają dwie zakrystie: wikariuszy i kanonicka. Ołtarz główny mieści osiemnastowieczny obraz Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny oraz rzeźby czterech ewangelistów i aniołów. Przy filarach nawy głównej znajduje się siedem barokowych ołtarzy z XVIII wieku: Matki Bożej Różańcowej, Aniołów Stróżów, św. Rozalii i św. Andrzeja Boboli ozdobionych rzeźbami i obrazami. W ołtarzu Matki Bożej Różańcowej zwraca uwagę obraz Najświętszej Maryi Panny Łowickiej. Świątynię oplata pięć kaplic prymasowskich: Jana Wężyka, Jana Lipskiego, Adama Komorowskiego, Jakuba Uchańskiego i Jana Tarnowskiego. Szósta kaplica – Jezusa w Ogrójcu zwana kaplicą Barszcza, znajduje się na zewnątrz kościoła. W kaplicy prymasa Jakuba Uchańskiego przechowywane są relikwie św. Wiktorii – patronki diecezji łowickiej.

W kaplicy św. Wiktorii 12 sierpnia 1814 roku, wystawiono trumnę księcia Józefa Poniatowskiego (1783-1813), by przez kolejne dwadzieścia dni społeczność Łowicza mogła oddać mu cześć. Doszło do tego podczas przenoszenia jego zwłok z Lipska do Krakowa.

Niemcy podczas I wojny światowej w 1914 roku dokonali wiele zniszczeń wewnątrz świątyni. Urządzili w niej obóz dla jeńców rosyjskich. Ci by się ogrzać palili wewnątrz kościoła ogniska, wykorzystując konfesjonały i ławki. W 1917 r. zniszczyli organy, zabierając z nich piszczałki do przetopienia na potrzeby wojska, zerwali też dachy miedziane i zrabowali dzwony.

Po odzyskaniu przez Polskę niepodległości przystąpiono do remontu kolegiaty. Już w 1918 r. zainstalowano w świątyni oświetlenie elektryczne. II wojna światowa, a szczególnie największa bitwa w kampanii wrześniowej 1939 r. – bitwa nad Bzurą mocno nadszarpnęła okazałość kościoła. W wyniku ostrzału artyleryjskiego spłonęły hełmy wież, więźba dachowa, organy, ramy okienne, kilka obrazów i dwa ołtarze usytuowane od strony zachodniej. Część zniszczeń usunięto jeszcze przed końcem wojny. Po wojnie w latach 1947-1950, stosując konstrukcję żelbetonową, odbudowano hełmy wież i więźbę dachową nawy głównej, następnie przeprowadzono prace konserwatorskie wnętrza kolegiaty. W większości kaplic położono w latach 1946-1947 kamienną posadzkę z płyt pochodzących ze zburzonego Zamku Królewskiego w Warszawie.

Prymas tysiąclecia kardynał Stefan Wyszyński często bywał w Łowiczu. Serdecznie przyjmowany przez Łowiczan odprawiał w kolegiacie nabożeństwa, głosił kazania z ambony. Chętnie zabierał do pięknego miasta nad Bzurą swoich znakomitych zagranicznych gości, między innymi prymasa austriackiego Franciszka Koeniga (1963 r.) czy wysłannika papieskiego, prałata Augustyna Casaroli (1967 r.).

W latach 2010-2011 Diecezja Łowicka wspólnie z Urzędem Miejskim w Łowiczu dokonali rewitalizacji Bazyliki katedralnej - najcenniejszego skarbu Ziemi Łowickiej.

dr Tadeusz Żaczek